C/2025/6325

3.12.2025

# Euroopa Regioonide Komitee arvamus – „Euroopa kaitsevalmidus 2030“

(C/2025/6325)

| | |
|---|---|
| **Raportöör**: | Ricardo RIO (PT/EPP), Braga linnapea, Portugal |
| **Viitedokumendid**: | Ühine valge raamat „Euroopa kaitsevalmidus 2030“ |
| | JOIN(2025) 120 final |
| | Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“ |
| | COM(2025) 122 final |
| | Komisjoni teatis „Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames“ |
| | C(2025) 2000 final |
| | Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/694, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697, (EL) 2021/1153, (EL) 2023/1525 ja (EL) 2024/795, et stimuleerida kava „ReArm Europe“ rakendamise eesmärgil kaitseotstarbelisi investeeringuid ELi eelarvest |
| | COM(2025) 188 final |

## I. MUUDATUSETTEPANEKUTE SOOVITUSED

### COM(2025) 122 final

### Ettepanek: nõukogu määrus, millega luuakse rahastamisvahend „Euroopa julgeolekumeetmed (SAFE) Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks“

### Muudatusettepanek 1

Põhjendus 19

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| Selleks et tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine EDTIBist ning selle kiirem kohanemine struktuursete muutustega ja suurendada seega antava finantsabi mõju, on oluline kehtestada liidus loodud väärtusega seotud miinimumtingimused. Seepärast peaksid ühishankelepingud sisaldama nõuet, et liidust***, EMP EFTA riikidest*** või Ukrainast pärit komponentide maksumus peab moodustama vähemalt ***65*** % lõpptoote hinnangulisest maksumusest. | Selleks et tagada kaitseotstarbeliste toodete õigeaegne kättesaadavus ja tarnimine EDTIBist ning selle kiirem kohanemine struktuursete muutustega ja suurendada seega antava finantsabi mõju, on oluline kehtestada liidus loodud väärtusega seotud miinimumtingimused. Seepärast peaksid ühishankelepingud sisaldama nõuet, et liidust või Ukrainast pärit komponentide maksumus peab moodustama vähemalt ***70*** % lõpptoote hinnangulisest maksumusest. |

***Motivatsioon***

Kõnealuse määruse eesmärk on tugevdada Euroopa kaitsetööstust ja aidata toetada Ukrainat. Sellega seoses tuleks ühishankelepingu Euroopa väärtuse arvutamisel arvesse võtta ainult ELi liikmesriike ja Ukrainat.

**Muudatusettepanek 2**

Põhjendus 22

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| Liikmesriigid, kes soovivad saada SAFE-rahastamisvahendist finantsabi, peaksid esitama komisjonile taotluse koos Euroopa kaitsetööstusse investeerimise kavaga. Kava koostamise hõlbustamiseks peaksid komisjon ja liikmesriigid vahetama teavet, et määrata kindlaks laenusummade esialgsed eraldised. Komisjon peaks kõiki liikmesriikide esitatud taotlusi hindama. Riiklike kavade hindamisel peaks komisjon vajaduse korral tuginema EDA või ELi sõjalise staabi eksperditeadmistele. Komisjon peaks asjaomastele liikmesriikidele laenusummade eraldamisel kohaldama võrdse kohtlemise, solidaarsuse, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtteid, eeskätt juhul, kui taotletud laenusummad kokku ületavad SAFE-rahastamisvahendist eraldatava finantsabi maksimaalse kogusumma. ***Laenud tuleks eraldada liikmesriikidele, kes kohaldavad võrdse kohtlemise, solidaarsuse, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtteid.*** Euroopa kaitsetööstusse investeerimise kavades tuleks kirjeldada meetmeid, mida on kavas võtta Euroopa kaitsetööstuse sektori kerksuse suurendamiseks, eelkõige selle kaudu, et hõlbustatakse VKEde, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja uute kaitsevaldkonna osalejate juurdepääsu kaitseturule. | Liikmesriigid, kes soovivad saada SAFE-rahastamisvahendist finantsabi, peaksid esitama komisjonile taotluse koos Euroopa kaitsetööstusse investeerimise kavaga. Kava koostamise hõlbustamiseks peaksid komisjon ja liikmesriigid vahetama teavet, et määrata kindlaks laenusummade esialgsed eraldised. Komisjon peaks kõiki liikmesriikide esitatud taotlusi hindama. Riiklike kavade hindamisel peaks komisjon vajaduse korral tuginema EDA või ELi sõjalise staabi eksperditeadmistele. Komisjon peaks asjaomastele liikmesriikidele laenusummade eraldamisel kohaldama võrdse kohtlemise, solidaarsuse, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtteid, eeskätt juhul, kui taotletud laenusummad kokku ületavad SAFE-rahastamisvahendist eraldatava finantsabi maksimaalse kogusumma. Euroopa kaitsetööstusse investeerimise kavades tuleks kirjeldada meetmeid, mida on kavas võtta Euroopa kaitsetööstuse sektori kerksuse suurendamiseks, eelkõige selle kaudu, et hõlbustatakse VKEde, keskmise turukapitalisatsiooniga ettevõtjate ja uute kaitsevaldkonna osalejate juurdepääsu kaitseturule. ***Tagamaks VKEde kaasamine ja EDTIBi tööstusökosüsteemile mõeldud rahaliste vahendite lai jaotus, tuleks SAFE-rahastamisvahendis seada prioriteediks projektid, millesse on kaasatud vähemalt kaks VKEd liikmesriikidest.*** |

***Motivatsioon***

Üleliigne tekst on välja jäetud.

**Muudatusettepanek 3**

Põhjendus 25

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| Ühishanked peaksid hõlmama vähemalt kahte osalevat riiki, kes on ***kas*** liikmesriigid***, EMP EFTA riigid või Ukraina ja kellest vähemalt üks peaks olema SAFE-rahastamisvahendist laenutoetust saav liikmesriik***. Lisaks peaks ühishangetes, mis korraldatakse koos SAFE-rahastamisvahendist finantsabi saava liikmesriigiga, olema õigus osaleda ka ühinevatel riikidel, muudel kandidaatriikidel ja potentsiaalsetel kandidaatriikidel ning sellistel muudel kolmandatel riikidel, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse (mittesiduv lepe). ***EMP EFTA riikide ja Ukraina kaasamist nende riikide hulka, keda võib arvesse võtta, et saavutada ühishanke korraldamiseks nõutav riikide miinimumarv, õigustab nende riikide tihe*** | Ühishanked peaksid hõlmama vähemalt kahte osalevat riiki, kes on liikmesriigid. Lisaks peaks ühishangetes, mis korraldatakse koos SAFE-rahastamisvahendist finantsabi saava liikmesriigiga, olema õigus osaleda ka ***EMP EFTA riikidel, Ukrainal,*** ühinevatel riikidel, muudel kandidaatriikidel ja potentsiaalsetel kandidaatriikidel ning sellistel muudel kolmandatel riikidel, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse (mittesiduv lepe). Liikmesriike kutsutakse ka üles jätkama Ukraina toetamist varustusega, mis on hangitud SAFE-rahastamisvahendist saadud finantsabi toel. |

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| ***partnerlus liiduga kaitsetööstussektoris ja asjaolu, et Ukraina on Venemaa jätkuvast agressioonisõjast otseselt mõjutatud.*** Liikmesriike kutsutakse ka üles jätkama Ukraina toetamist varustusega, mis on hangitud SAFE-rahastamisvahendist saadud finantsabi toel. ***Kolmandate riikide osalus ühishangetes, mis on mõeldud EDTIBi või Ukraina või EMP EFTA riikide kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi tugevdamiseks, peaks aitama tõsta nõudluse koondamise taset, mis on vajalik tööstussuutlikkuse suurendamiseks, toetama liidu lähimate partnerite poolt selles valdkonnas kasutusele võetud süsteemide ja toodete koostalitlusvõimet ning samal ajal võimaldama nendes hangetes osalevatel liikmesriikidel tagada soodsama hinna.*** | |

***Motivatsioon***

Selle ELi vahendi eesmärk on tagada ELi kaitsevalmidus 2030. aastaks, tugevdades ELi kaitsevaldkonna tarneahelat. Eesmärk on stimuleerida ELi ühishankeid kaitsevaldkonnas. Tõhususe tagamiseks peaksid osalema vähemalt kaks ELi liikmesriiki, mitte üks. ELi mõõde peaks olema selge.

**Muudatusettepanek 4**

Põhjendus 27

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| Selleks tuleks lihtsustada lepingute sõlmimist ühishangete kaudu, milles osaleb vähemalt ***üks*** SAFE-rahastamisvahendist finantsabi ***saav liikmesriik***. Liikmesriike, kes korraldavad ühishankeid, kasutades SAFE-rahastamisvahendist antavat abi, tuleks käsitada kriisist tingitud kiireloomulises olukorras olevate riikidena – see annab neile õiguse kasutada väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust, nagu see on ette nähtud direktiiviga 2009/81/EÜ. Lisaks tuleb SAFE-rahastamisvahendi kaudu toetatavates ühishangetes osalevate liikmesriikide julgeolekuhuvide kaitseks ette näha võimalus avada kehtiv raamleping või leping nende liikmesriikide hankijatele, kes alguses selles lepingus ei osalenud, isegi kui algselt ei olnud sellist võimalust ette nähtud, tingimusel et raamlepingu sõlminud ettevõtjalt on saadud eelnevalt nõusolek. | Selleks tuleks lihtsustada lepingute sõlmimist ühishangete kaudu, milles osaleb vähemalt ***kaks*** SAFE-rahastamisvahendist finantsabi **saavat liikmesriiki**. Liikmesriike, kes korraldavad ühishankeid, kasutades SAFE-rahastamisvahendist antavat abi, tuleks käsitada kriisist tingitud kiireloomulises olukorras olevate riikidena – see annab neile õiguse kasutada väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlust, nagu see on ette nähtud direktiiviga 2009/81/EÜ. Lisaks tuleb SAFE-rahastamisvahendi kaudu toetatavates ühishangetes osalevate liikmesriikide julgeolekuhuvide kaitseks ette näha võimalus avada kehtiv raamleping või leping nende liikmesriikide hankijatele, kes alguses selles lepingus ei osalenud, isegi kui algselt ei olnud sellist võimalust ette nähtud, tingimusel et raamlepingu sõlminud ettevõtjalt on saadud eelnevalt nõusolek. |

***Motivatsioon***

Vt eelmine motivatsioon.

**Muudatusettepanek 5**

Artikli 2 lõige 3

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| „ühishange“ – kaitseotstarbeliste toodete või muude kaitse otstarbel kasutatavate toodete hankimise menetlus ja selle tulemusel sõlmitavad lepingud, kui menetluse viib läbi vähemalt üks liikmesriik, kes saab käesolevast rahastamisvahendist finantsabi, ning veel üks liikmesriik ***või üks Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liige, kes kuulub Euroopa Majanduspiirkonda (edaspidi „EMP EFTA riik“), või Ukraina***. Lisaks võivad ühishankes osaleda ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid ning sellised muud kolmandad riigid, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse (mittesiduv lepe). | „ühishange“ – kaitseotstarbeliste toodete või muude kaitse otstarbel kasutatavate toodete hankimise menetlus ja selle tulemusel sõlmitavad lepingud, kui menetluse viib läbi vähemalt üks liikmesriik, kes saab käesolevast rahastamisvahendist finantsabi, ning veel üks liikmesriik. Lisaks võivad ühishankes osaleda ***Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmed, kes kuuluvad Euroopa Majanduspiirkonda (edaspidi „EMP EFTA riigid“), Ukraina,*** ühinevad riigid, kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid ning muud kolmandad riigid, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse (mittesiduv lepe). |

***Motivatsioon***

Ühishanked peaksid hõlmama vähemalt kahte ELi liikmesriiki, et pakkuda ELi lisaväärtust ja saada kasu kõnealustest ELi laenudest.

**Muudatusettepanek 6**

Artikli 4 lõige 3

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| ***Erandina lõikest 1 võidakse 12 kuu jooksul pärast määruse jõustumist SAFE-rahastamisvahendist toetada ka ühe liikmesriigi korraldatavaid hankeid. Kui liikmesriik on lisanud sellise hanke artikli 7 lõikes 2 osutatud kavasse, võtab ta aktiivselt kõik vajalikud meetmed, et laiendada asjaomasest lepingust tulenevat kasu veel vähemalt ühele liikmesriigile või ühele EMP EFTA riigile või Ukrainale lisaks mis tahes huvitatud ühinevale riigile, kandidaatriigile, potentsiaalsele kandidaatriigile või sellisele muule kolmandale riigile, kellega liit on sõlminud julgeoleku- ja kaitsepartnerluse. Artikli 16 lõigetes 2–12 sätestatud rahastamiskõlblikkuse tingimusi kohaldatakse mutatis mutandis.*** | |

***Motivatsioon***

Vt eelmine motivatsioon.

**Muudatusettepanek 7**

Artikli 8 lõige 4

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| Lõikes 2 osutatud rakendusotsuse vastuvõtmisel võtab komisjon arvesse taotleva liikmesriigi olemasolevaid ja eeldatavaid rahastamisvajadusi ning teiste liikmesriikide poolt vastavalt käesolevale määrusele juba esitatud või esitatavaid finantsabi taotlusi, kohaldades seejuures võrdse kohtlemise, solidaarsuse, proportsionaalsuse ja läbipaistvuse põhimõtteid. | |

**Muudatusettepanek 8**

Artikli 16 lõiked 7 ja 8

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| Ühishankega seotud töövõtjate ja alltöövõtjate taristu, rajatised, vara ja ressursid, mida kasutatakse ühishanke jaoks, peavad paiknema mõne liikmesriigi***, EMP EFTA riigi*** või Ukraina territooriumil. Kui ühishankega seotud töövõtjal või alltöövõtjal ei ole liikmesriigi***, EMP EFTA riigi*** või Ukraina territooriumil hõlpsasti kättesaadavaid alternatiive või asjakohast taristut, rajatisi, vara ega ressursse, võib ta kasutada oma taristut, rajatisi, vara ja ressursse, mis paiknevad või mida hoitakse väljaspool neid territooriume, eeldusel et nende kasutamine ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega. | Ühishankega seotud töövõtjate ja alltöövõtjate taristu, rajatised, vara ja ressursid, mida kasutatakse ühishanke jaoks, peavad paiknema mõne liikmesriigi või Ukraina territooriumil. Kui ühishankega seotud töövõtjal või alltöövõtjal ei ole liikmesriigi või Ukraina territooriumil hõlpsasti kättesaadavaid alternatiive või asjakohast taristut, rajatisi, vara ega ressursse, võib ta kasutada oma taristut, rajatisi, vara ja ressursse, mis paiknevad või mida hoitakse väljaspool neid territooriume, eeldusel et nende kasutamine ei ole vastuolus liidu ega selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega. |
| Liidust***, EMP EFTA riikidest*** või Ukrainast pärit komponentide maksumus peab moodustama vähemalt ***65*** % lõpptoote hinnangulisest maksumusest. Ühtegi komponenti ei tohi hankida sellisest muust kolmandast riigist, kes tegutseb vastuolus liidu või selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega. | Liidust või Ukrainast pärit komponentide maksumus peab moodustama vähemalt ***70*** % lõpptoote hinnangulisest maksumusest. Ühtegi komponenti ei tohi hankida sellisest muust kolmandast riigist, kes tegutseb vastuolus liidu või selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega. |

***Motivatsioon***

SAFE-rahastamisvahend peaks eelkõige panustama ELi kaitsevaldkonna tarneahela tugevdamisse ja aitama Ukrainat, mitte rahastama ELi-välist kaitsetööstust.

**Muudatusettepanek 9**

Uus artikkel 18

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| | ***Kõrvalejätmise kriteeriumid***<br><br>***Taotlusprotsessist jäetakse kõrvale riigid, kes ei austa ELi õigusriigi põhimõtet. Siia kuuluvad liikmesriigid, kelle suhtes on algatatud menetlus vastavalt ELi lepingu artiklile 7, ja ELi mittekuuluvad riigid, sealhulgas kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid,***<br><br>***— kes ei austa ELi põhiväärtusi, nagu õigusriik, põhiõigused ja demokraatia, sealhulgas kohalik demokraatia;***<br><br>***— kelle poliitika on vähesel määral kooskõlas ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga;***<br><br>***— kes ei oma heanaaberlikke suhteid ELi liikmesriikidega;***<br><br>***— kes eiravad süstemaatiliselt Euroopa Inimõiguste Kohtu otsuseid.***<br><br>***Euroopa Komisjoni iga-aastased aruanded laienemise ja õigusriigi põhimõtete kohta annavad kandidaatriikidele ja potentsiaalsetele kandidaatriikidele asjakohast teavet nende küsimuste hetkeolukorrast.*** |

***Motivatsioon***

ELi eelarvest ei tohiks toetada kaitsetööstust riikides, kus ei austata ELi õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ega vabadust. Need riigid võivad tulevikus ohustada ELi julgeolekut.

**COM(2025) 188 final**

**(Ettepanek võtta vastu määrus, millega stimuleeritakse kaitsealaseid investeeringud ELi eelarvesse)**

**Muudatusettepanek 10**

Põhjendus 13

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/1525, millega toetatakse laskemoona tootmist, võeti vastu selleks, et rahaliselt toetada EDTIB reageerimisvõime ja suutlikkuse kiiret suurendamist, tagamaks maa-maa-relvade moona ja suurtükimoona ning rakettide õigeaegse kättesaadavuse ja tarnimise. Eelarve jagatud täitmise raames liikmesriikidele eraldatud vahendite vabatahtlik ümberpaigutamine laskemoona tootmist toetava määrusega loodud rahastusse ning liikmesriikide või muude asjaomaste sidusrühmade täiendav vabatahtlik rahaline panus peaksid aitama jätkata liidu tootmis-*** | |

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| ***võimsuse suurendamist ka pärast 30. juunit 2025. Seetõttu tuleks määrust (EL) 2023/1525 sellise võimaluse lisamiseks muuta. Kuna nimetatud määrus on osutunud kogu liidus kasulikuks püssirohu/raketikütuse, lõhkeainete, õõsmürskude ja rakettide tootmisvõimsuse ning katsevõimekuse arendamisel, on asjakohane tagada, et selle kohaldamist pikendatakse kuni 31. detsembrini 2026.*** | |

***Motivatsioon***

Ühtekuuluvuspoliitika vahendite kasutamine laskemoona tootmiseks on endiselt vastuoluline ega ole kooskõlas komitee seisukohaga, mis on esitatud dokumendis RESOL-VII/006.

**Muudatusettepanek 11**

Uus põhjendus 15

| Euroopa Komisjoni ettepaneku tekst | Komitee muudatusettepanek |
|---|---|
| | ***Kaitsetööstust on võimalik toetada ühtekuuluvuspoliitika raames, tingimusel et see on kooskõlas ühtekuuluvuspoliitika põhiülesande ehk sotsiaal-majandusliku ja territoriaalse arenguga ning vastab selle ELi toimimise lepingus sätestatud üldeesmärgile vähendada piirkondade arengutaseme erinevusi ning kõige ebasoodsamas olukorras olevate piirkondade mahajäämust;*** |

II. **POLIITIKASOOVITUSED**

EUROOPA REGIOONIDE KOMITEE (EDASPIDI „KOMITEE“)

1. toetab Euroopa Komisjoni jõupingutusi tagada ELi kaitsevalmidus 2030. aastaks tõhustatud Euroopa kaitsevaldkonna tarneahelate, liikmesriikide suuremate investeeringute ja ühishangete kaudu, et edendada koostalitlusvõimet ja mastaabisäästu. Komitee kutsub samal ajal üles tegema koostööd liikmesriikidega, et kõrvaldada ELi-sisesed regulatiivsed tõkked, nagu litsentsid ja sertifitseerimine, et luua paremini integreeritud kaitseturg ning toetada lisaks juhtettevõtetele eelkõige VKEsid, eriti väikseid, kuid väga võimsaid ja arukaid nišiettevõtteid;

2. väljendab sellega seoses heameelt, et avaldati kaitsevalmiduse koondpakett, mille eesmärk on kõrvaldada regulatiivsed kitsaskohad, ning kutsub üles selle kiiresti vastu võtma, et hoogustada ELi kaitsevaldkonna ühtse turu loomist. Euroopa kaitsetööstuse kasvu kiirendamiseks on vaja märkimisväärselt lihtsustada protsesse ning kaotada regulatiivne ja halduskoormus kõigis sektorites, võttes arvesse ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate eripära;

3. tuletab meelde komitee kaitseküsimuste töörühma loomist ning innustab teisi institutsioone töörühmaga koostööd tegema. Samal ajal rõhutab komitee üldisemalt koostöö ja liitude loomise tähtsust, sealhulgas ja eelkõige Euroopa kaitsepiirkondade võrgustikuga;

4. toetab tugevat, lisaressurssidel põhinevat ELi kaitse-eelarvet, samuti integreeritud kaitseturgu ja siseriiklike korralduste paremat koordineerimist. Komitee märgib, et kaitsetööstust saab toetada ühtekuuluvuspoliitika raames, kui see toetus on kooskõlas ühtekuuluvuspoliitika põhiülesandega aidata kaasa töökohtade loomisele ja majanduskasvule piirkonnas. Komitee kutsub üles jätkuvalt tugevdama ühtekuuluvuspoliitika ja kaitse-eesmärkide koostoimet;

5. rõhutab siiski, et ühtekuuluvuspoliitika vahendite – isegi vabatahtliku – ülekandmise võimalus, et suurendada laskemoona tootmise võimsust laskemoona tootmist toetava määruse raames, tuleks tagasi lükata, sest see võib viia olukorrani, kus ühtekuuluvuspoliitika vahendite kättesaadavus on tasakaalust täiesti väljas, jättes korraldusasutused ja toetusesaajad ilma vajalikest vahenditest nende pikaajaliste kohustuste ja eesmärkide täitmiseks;

6. lisab, et ELi tugeva kaitseturu ülesehitamisel on hädavajalik säilitada piirkondlik ühtekuuluvus ja kohalik stabiilsus territooriumidel, kus asuvad juhtivad riiklikud kaitsevaldkonna ettevõtted ja piirkondlikud klastrid;

7. kutsub üles kavandama ELi kaitsealaseid jõupingutusi nii, et need täiendaksid ja tugevdaksid NATO struktuure ja võimeid, suurendades seeläbi üldist sidusust ja koostalitlusvõimet muutuvate julgeolekuohtude korral, vältides samal ajal NATO funktsioonide ja struktuuride dubleerimist;

8. rõhutab vajadust tugevdada meie praeguseid kaitsetööstuse varasid, eelkõige olemasolevaid piirkondlikke klastreid, ning elavdada piirkondlikke klastreid meie piiridel kooskõlas ühises valges raamatus „Euroopa kaitsevalmidus 2030“ määratletud prioriteetide ja kaitsevõime puudujääkidega;

9. toonitab piirkondade olulist rolli piirkondlike kaitseklastrite ja kaitsega seotud klastrite loomisel ning seejuures kohalike ja piirkondlike omavalitsuste ning asjaomaste sidusrühmade kokkuviimisel riiklike ja Euroopa ametiasutustega, eelkõige mis puudutab prioriteete, tulevasi vajadusi ja probleeme;

10. rõhutab, et on oluline laiendada ELi kaitsetööstuse ökosüsteemi, pöörates erilist tähelepanu väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ja idufirmadele, ning toetada nende spetsialiseerumist, et tagada Euroopa kaitsevaldkonna tarneahelate konkurentsivõime. Komitee tuletab sellega seoses meelde olulist rolli, mida piirkonnad ja linnad võivad etendada, toetamaks ettevõtteid nende tehnoloogiate arendamisel, rahvusvahelistumisel ja turulepääsul, samuti edendamaks Euroopa piirkondade koostööd ning loomaks teadmiste ja oskuste koostoimet;

11. märgib, et erilist tähelepanu tuleks pöörata välispiiridel asuvatele aladele, ning toetab ELi piire kaitsvate algatuste, näiteks „Idakilbi“ laiendamist. Samuti kutsub komitee üles agressiooniohus piirialade kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi spetsiaalselt toetama, sh eelkõige konkreetsete rahastusvahenditega, et suurendada nende valmisolekut ning kohandada nende sotsiaal-majanduslikku taristut ja poliitikat;

12. tunnistab kohalike ja piirkondlike omavalitsuste keskset rolli tsiviilvalmisoleku tugevdamisel ning ELi vastupanuvõime suurendamisel hübriidohtudele. Välisriigist lähtuvad infomanipulatsioonid ja sekkumised, küberründed ja majanduslik surve on näited probleemidest, millega kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused praegu silmitsi seisavad, eelkõige ELi idapiiril. Kuna nad on kohalikule elanikkonnale lähedal, on neist saamas peamised osalejad muu hulgas desinformatsiooni vastu võitlemisel ning üldsuse harimisel elanikkonnakaitse ja tsiviilkaitse valdkonnas. Seepärast rõhutab komitee, et on oluline kaasata riiklike tsiviilkaitsekavade väljatöötamisse ka piirkondlik tasand;

13. rõhutab, kui oluline on toetada kaitseinvesteeringutes kahesuguse kasutusega tehnoloogiaid, mis tugevdavad kaitsesektorit, loovad tsiviilsektoritele ülekanduvat kasu, edendavad koostööd avaliku sektori, tehnoloogiaettevõtete ja teaduskeskuste vahel, kasutavad maksimaalselt ära idufirmade murrangulisi arenguid ja võimaldavad innovatsiooni piirkondades, kus ei ole traditsioonilist kaitsetööstust. Samal ajal rõhutab komitee, et on oluline jagada piirkondade vahel häid tavasid erinevate ühtekuuluvuspoliitika vahendite kombineeritud kasutamisel kahesuguse kasutusega tehnoloogiate valdkonnas, eesmärgiga edendada sotsiaal-majanduslikku ja territoriaalset arengut;

**Euroopa julgeolekumeede (SAFE)**

14. on seisukohal, et ELi eelarvest Euroopa kaitsetööstuse tugevdamiseks antavast 150 miljardi euro suurusest laenust peavad saama kasu eelkõige ELi liikmesriigid ja Ukraina ning et see ELi rahastamisvahend peab hõlmama vähemalt kahte liikmesriiki;

15. pidades silmas SAFE'iga taotletavaid kavatsusi ja ELi kaitsevalmiduse paketi lõppeesmärki mobiliseerida ELi kaitse jaoks kuni 800 miljardit eurot, tuleks Euroopa eelistamist SAFE-kriteeriumides rohkem esile tõsta. Seejuures peab EList pärit komponentide maksumus moodustama vähemalt 70 % lõpptoote maksumusest, kusjuures projekteerimisasutus peab asuma ELis;

16. nõuab samuti, et töövõtjate ja alltöövõtjate taristud, rajatised ja ressursid asuksid ELis või Ukrainas ning et alles siis, kui alternatiiv puudub, kaalutaks pärast komisjoni hinnangut muid piirkondi;

17. rõhutab, et nii liikmesriikide kui ka kolmandate riikide abisaajate puhul peab ELi rahastus sõltuma õigusriigi põhimõtte, demokraatia ja inimõiguste täielikust austamisest;

18. nõuab selgust selle kohta, kuidas tegutseb komisjon juhul, kui taotlused ületavad eraldatud vahendite mahtu. Esikohale tuleb seada projektid, mis tugevdavad ELi kaitsevalmidust. Seejuures tuleks arvesse võtta ELi päritolu komponente, töövõtjate asukohti, VKEde kaasamist ja piirkondlike kaitseklastrite toetamist, tagamaks, et kohalikku majandust ei destabiliseerita ja säilitatakse olemasolevad tööstusvarad;

**Suuremate kaitsekulutuste võimaldamine stabiilsuse ja kasvu pakti raames**

19. märgib, et paljud liikmesriigid seisavad silmitsi eelarvepiirangutega ega saa võtta rohkem võlga, seadmata ohtu jätkusuutlikkust. Seepärast tuleb vabastusklauslit erinevalt kohaldada, mis tekitab küsimusi selle tõhususe kohta, sest seni on selle aktiveerinud ainult 16 riiki;

20. väljendab muret, et valitud nelja-aastane ajakava on liiga lühike, et aidata liikmesriikidel integreerida kaitsekulutused struktuurselt oma eelarvesse ja vältida nn eelarvekuristikku;

21. pooldab kaheperioodilist ajakava (2032. aastani), et aidata liikmesriikidel integreerida kaitse oma tavapärasesse eelarvesse ja tagada ELi kaitsetööstuse jaoks vajalik prognoositavus. Liikmesriigid peaksid neid nelja lisa-aastat kasutama selleks, et integreerida kaitsekulutused järk-järgult oma riigieelarvesse;

22. märgib, et nii SAFE kui ka vabastusklausli aktiveerimine põhinevad sellel, et stimuleeritakse suurendama riigivõlga meie julgeoleku rahastamiseks. See võib süvendada piirkondlikke erinevusi ja veelgi killustada Euroopa kaitseturgu. Sellega seoses peaks EL välja töötama Euroopa rahastamisvahendi, et stimuleerida lühiajalisi investeeringuid ja suutlikkust julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas Euroopa ühise võla kaudu;

23. on seisukohal, et EL peab mõtlema oma kaitse- ja julgeolekupoliitikale ka pikemas perspektiivis, st kuni aastani 2050, ning et meie julgeoleku struktuurne rahastamine võlale tuginedes ei ole jätkusuutlik. Komitee teeb seetõttu ettepaneku luua uus tõeliste omavahendite süsteem, et tagada ELi suutlikkus tõhusalt reageerida tulevastele julgeolekuprobleemidele.

Brüssel, 15. oktoober 2025

*Euroopa Regioonide Komitee*
*president*
Kata TÜTTŐ